

Gözden Geçirilmemiş Ön Nüshası

Dağıtım: Genel

11 Aralık 2015

Orijinal dili: İngilizce

İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi**Türkiye'nin 4. ila 6. Periyodik Raporları ile ilgili Sonuç Gözlemleri**

1. Komite, 3 ve 4 Aralık 2015'te gerçekleştirdiği 2408. ve 2409. oturumlarında (CERD/C/SR.2408; CERD/C/SR.2409) Türkiye'nin tek bir belgede sunmuş olduğu dördüncüden altıncıya kadar(CERD/C/TUR/4-6) birleştirilmiş raporlarını değerlendirmiştir. 10 Aralık 2015'te toplanan 2418. oturumunda aşağıda iletilen sonuç gözlemlerini kabul etmiştir.

A.Giriş

2. Komite taraf Devlet'in dördüncüden altıncıya kadar birleştirilmiş periyodik raporlarını teslim etmiş olmasından memnuniyet duymaktadır. Bu raporlar Komite'nin daha evvel yapmış olduğu sonuç gözlemlerinde ifade ettiği endişelere yanıt vermekte ve taraf Devlet'le Sözleşme'nin uygulanması konusunda Komite'nin ilişkilerinin devam etmesini kolaylaştırmaktadır. Komite, taraf Devlet'in heyetiyle gerçekleşen açık ve dürüst tartışmaları ve aynı zamanda da Komite üyeleri tarafından sorulara verilen yanıtları memnuniyetle karşılar.

B. Olumlu yönler

3. Komite aşağıda geçen yasal ve siyasi tedbirlerin alınmış olmasını olumlu bulmaktadır:

(a) Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013;

(b) Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu, 2012;

(c) Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu, 2012;

(d) Davalıların hukuki yargılamalar esnasında Türkçe dışında diller de kullanmalarına olanak tanıyacak düzenlemelerin Ceza Usulü Kanunu'na yansıtılması;

(e) Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının tanınması, 2012;

(f) Roman Dilleri ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü'nün kurulması;

(g) "Demokratikleşme Paketi"nin 2013'te yasalaştırılması;

(h) Türkçe dışında çeşitli dillerde Dil ve Edebiyat Enstitülerinin kurulması

4. Komite, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokolün 2011 yılında taraf Devlet tarafından onaylanmasını memnuniyetle karşılar.

C. Endişeler ve tavsiyeler

Çekinceler ve Beyanatlar

5. Komite taraf Devlet'in, Sözleşme'nin tam olarak uygulanmasını etkileyebilecek olan, Sözleşme'nin 22. Maddesine koyduğu çekinceyi korumasına ve Sözleşme'nin uygulanması ve tüm bölgelerde uygulanabilirliğine dair iki beyanatına dikkat çeker.

6. Komite taraf Devlet'i, yetkileri altındaki tüm bölgelerde Sözleşme'nin tam olarak uygulamasının sağlanması için, çekince ve beyanatlarını geri çekmeyi değerlendirmeye tekrar davet eder.

Sözleşme ile uyumlu olan bir ırk ayrımcılığı tanımının olmaması

7. Komite başta Anayasa'nın 10. Maddesi ve Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinde geçen ırk ayrımcılığı tanımı olmak üzere, taraf Devlet'in mevzuatında yer alan, Sözleşme'nin 1. Maddesinde düzenlenen ve ayrımcılığın yasaklandığı temeller arasında geçen "ulusal veya etnik orijin veya köken" temelini yer almamasından endişe duymaktadır (Madde1).

8. Komite, Devlet'in ayrımcılık yasağı mevzuatında yer alan ırk ayrımcılığı tanımına Sözleşme'nin 1. Maddesi ile tam uyum içinde olacak şekilde, ayrımcılığın yasaklandığı temellerin dâhil edilmesini tavsiye eder.

Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanunu ile Kolluk Gözetim Komisyonu'nun kurulmasına dair Kanun

9. Komite, taraf Devlet'in Sözleşme maddelerini tam olarak etkinleştirecek ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik yasa tasarısını halen kabul etmemiş olduğuna dikkat çeker. 2012'de Meclis'e sunulmuş olan "Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" nı memnuniyetle karşılar.

10. Komite, taraf Devlet'in Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kanun Tasarısını hızla kabul etmesini ve Sözleşme'nin tüm maddeleriyle uyumunu sağlamasını tavsiye eder. Komite ayrıca bu yasa tasarısıyla ortaya konan Eşitlik ve Danışma Kurullarının kurulmasını ve görevlerini yerine getirmek üzere bu kurullara yeterli kaynak ve bağımsızlık sağlanmasını tavsiye eder. Ek olarak Komite, taraf Devlet'in "Kolluk Gözetim Komisyonu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" nı da kabul etmesini tavsiye eder.

Veri Elde Etme

11. Komite, taraf Devlet'in etnik kökene dayalı verilerin toplanması konusundaki duruşunu dikkate almıştır. Buna karşın Komite, taraf Devlet'in topraklarında yaşayan çeşitli grupların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından ne ölçüde faydalanabildiklerini daha iyi değerlendirebilmek adına, ekonomik ve sosyal göstergelere veya yaygın olarak kullanılan anadil ve lehçelere veya azınlıklar ve göçmenler de dâhil olmak üzere diğer etnik köken göstergelerine dair ve yine taraf Devlet tarafından uygulanan çeşitli program, strateji ve planlara dair güncel, güvenilir ve kapsamlı veri sunmamış olmasını üzüntüyle karşılamaktadır.

12. Komite, Sözleşme'nin uygulamasını güçlendirmek üzere taraf Devlet'in bu tarz ayrıştırılmış veri toplamayı düşünmesini tavsiye eder. Komite ayrıca taraf Devlet'in etnik köken, milliyet veya ülke kökenine dayanan güncellenmiş geçerli, güvenilir ve bu alanda yürütülen akademik ve toplumsal araştırmalara dayanan ekonomik ve sosyal göstergeleri Komite'ye sunmasını tavsiye eder. Bu, Komite'nin taraf Devlet topraklarında yaşayan çeşitli grupların ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan ne ölçüde yararlanabildiklerini anlamasını sağlayacak, aynı zamanda da değerlendirme ve ölçümleri yapılmış olan programların, plan ve stratejilerin etkisi hakkında bilgi sağlayacaktır.

"Azınlıklar"ve 1923 Lozan Antlaşması

13. Komite taraf Devlet'in Lozan Antlaşması ile ilgili pozisyonunun ve bu Antlaşma'ya getirdiği kısıtlayıcı yorumun, Antlaşma'da belirtilenler dışındakileri (Madde 1) "azınlık" olarak tanımasını engellediğine dikkat çeker.

14. Komite, 1923 Lozan Antlaşması'nın diğer grupların azınlık olarak tanınmasını açıkça engellemediğini belirtir. Dolayısıyla Komite taraf Devlet'in pozisyonunu gözden geçirmesini ve etnik, milliyet veya etno-dinsel azınlık olarak vasıflandırılabilir Kürtler, Romanlar, Yezidiler ve Caferiler gibi diğer grupları da tanımayı değerlendirmelerini tavsiye eder.

Türkiye İnsan Hakları Kurumu

15. Taraf Devlet'in 2012 yılında geniş bir yetki alanıyla bir ulusal insan hakları kurumu kurmuş olduğunu not etmekle birlikte Komite, Kurul üyelerinin atamalarının Paris İlkeleri'nin (Madde 2) gerektirdiği şekilde, kurum bağımsızlığını güvence altına almadığına dair raporları kaygıyla karşılamaktadır.

16. Komite Paris İlkeleri (Genel Kurul kararı 48/7134) ile tam uyumlu şekilde kurum bağımsızlığını sağlamak üzere taraf Devlet'in Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu'nu gözden geçirmesini tavsiye eder.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu

17. Komite, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun bağımsız olmadığı ve yetkisinin bulunmadığı yolundaki bilgileri kaygıyla karşılamaktadır.

18. Komite taraf Devlet'in Kamu Denetçiliği Kurumu'nu bağımsız hale getirmesini ve yetkilendirmesini tavsiye eder.

İnsan Hakları Organları

19. Komite taraf Devlet'in ayrımcılıkla mücadele için kurduğu birçok insan hakları organını not eder ve bu yapılardan her birinin rolünün netlikten uzak oluşuna dikkat çeker.

20. Komite, bu yapıların işbirliği yapan ve birbirini tamamlayan ve etkili olmalarını sağlamak üzere yeterli kaynakla donatılmış olarak rol ve sorumlulukları net yapılar olmalarının taraf Devlet tarafından güvence altına alınmasını teşvik eder.

Mevzuatın Sözleşme'nin 4.maddesiyle uyumu

21. Komite toplumsal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölgesel farklılıklar temelinde kin ve düşmanlığa tahrik etmeyi yasaklayan Ceza Kanunu'nun 216. Maddesinde, ırkçı nefreti tahrik eden eylemlerin

yargılanması için “kamu düzenine karşı açık ve yakın bir tehlike”in varlığının bir koşul olarak verilmesinden, “kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlike” teşkil etmeyen eylemleri kapsam dışında bıraktığı için kaygı duymaktadır. Taraf Devlet’in Ceza Kanunu’nda yapacağı yeni değişikliklere dair açıklamalarını kaydetmekle birlikte Komite, Ceza Kanunu’nda ırkçı saiki ağırlaştırıcı sebep olarak ortaya koyacak bir maddenin bulunmayışından üzüntü duyar. Komite ayrıca Ceza Kanunu Madde 216’nın ifade özgürlüğünün kısıtlanması ve gazeteciler, insan hakları savunucuları ve azınlık haklarını savunanların cezalandırılması için kullanıldığına dair bilgilerden kaygı duymaktadır (madde4, 5).

22. Komite, Sözleşme’nin 4. Maddesinin uygulamasıyla ilgili No.7 (1985) ve No.15 (1993) sayılı genel tavsiyeleri ışığında taraf Devlet’in Ceza Kanunu Madde 216’ya, Sözleşme’nin 4.maddesine uygun olarak ırk ayrımcılığı veya ırkçı nefretin kışkırtılması eylemlerini içerecek şekilde değiştirmesini tavsiye eder. Komite ayrıca taraf Devlet’in genel ceza mevzuatında ırkçı saike ağırlaştırıcı sebep olarak açık şekilde yer vermesini tavsiye eder. ırkçı nefret söylemiyle mücadele konusunda verdiği No.35 (2013) sayılı genel tavsiyeyi hatırlatan Komite taraf Devlet’e adaletsizliğe karşı protesto içeren ifadeleri, toplumsal hoşnutsuzluk ifadelerini ve muhalif ifadeleri engellemek için ceza mevzuatını vesile olarak kullanılmamasını sağlamayı tavsiye eder.

ırkçı nefret söylemi ve nefret suçları

23. Komite medya da dâhil olmak üzere kamuoyunda çoğunlukla azınlıkları hedef alan ırkçı nefret söylemi ve ayrımcı açıklamalara dair vakalardan oluşan raporları kaygı verici bulmaktadır. Aynı zamanda Komite, fiziksel saldırıları da içeren ve etnik kökenleri temelinde örneğin Kürt, Ermeni ve Roman bireyleri hedef alan nefret suçları vakalarına dair raporlardan da kaygı duymaktadır. Ayrıca Komite nefret söylemi ve nefret suçu vakalarının yeterli ve etkili olarak soruşturulmadığı, yargılanmadığı ve sorumluların cezalandırılmadığına dair de endişeler duymaktadır. Komite bazı vakaların ele alındığını not etmekle birlikte nefret suçlarına dair çok az sayıda vakanın yerel mahkemelere taşındığından kaygılanmaktadır (madde 2, 4, 5 ve 6).

24. Komite, Sözleşme’nin 4. Maddesinin uygulamasıyla ilgili No.7 (1985) ve No.15 (1993) sayılı genel tavsiyeleri ışığında ve ırkçı nefret söylemiyle mücadele konusunda verdiği No.35 (2013) sayılı genel tavsiyeye değinerek ırkçı nefret söylemine, nefretin kışkırtılması ve nefret suçlarına karşı korunma ihtiyacı bulunan grupların haklarının temin edilmesinin önemini taraf Devlet’e hatırlatır ve taraf Devlet’e aşağıdaki unsurlarda gerekli tedbirleri almasını tavsiye eder:

(a) Siyasetçilerden gelenler de dâhil olmak üzere ırkçı nefret söylemi ve ayrımcı açıklamaları şiddetle kınmalı ve kamusal alandaki bu tür söylemlere karşı mesafe koymalı ve siyasetçilerin kamu açıklamalarının ırkçı nefretin kışkırtılmasına katkı sağlamayacağından emin olmalarını talep etmelidir;

(b) Tüm bildirilen nefret söylemi ve nefret suçu vakalarının kayıt altına alınmasını ve Ceza Kanunu uyarınca etkili şekilde soruşturulmasını, sorumluların uygunsa yargılanmalarını ve suçlu bulunurlarsa uygun cezalarla cezalandırılmalarını sağlamalıdır;

(c) Bildirilen nefret söylemi ve nefret suçu vakalarının sayısı, işlenmiş nefret söylemi ve nefret suçlarının sayısı ve doğası; mahkemelere taşınan vakaların sayısı ve bu vakaların kaynakları ve sonuçlarına dair ayrıştırılmış istatistikler tutmalı ve mümkün kılmalıdır;

(d) Nefret söylemi ve nefret suçlarına karşı koymak üzere düzenlenecek toplumsal farkındalığı arttırma kampanyaları ve diğer tedbirleri arttırmalı ve bu alanda kanun uygulayıcılarını eğitmeye devam etmelidir.

İrkçi nefret ve propagandayı destekleyen örgütler

25. Komite bazı aşırı örgütlerin ırkçı nefret, ırk propagandası ve ırk üstünlüğü düşüncelerini kışkırtmaya varan eylemleri destekledikleri yönündeki bildirimlerden endişe duymaktadır. Ayrıca böyle örgütlerin, azınlık grubu mensuplarına ırkçı saiklerle uygulanan ve genellikle cezasız kalan şiddetten sorumlu olduklarına dair bildirimlerden da kaygı duyulmaktadır (madde 2 ve 4).

26. Komite, Sözleşme'nin 4. Maddesinin uygulamasına ilişkin No. 7 (1985) sayılı genel tavsiyesi ışığında ırkçı nefreti destekleyen örgütler hakkında, taraf Devlet'in ilgili mevzuatının Sözleşme'nin 4. Maddesindeki hükümlerle tam uyum içerisinde etkili olarak uygulanmasını tavsiye etmektedir.

Romanların durumu

27. Komite taraf Devlet'in Romanların durumunu iyileştirmek için çeşitli tedbirler aldığını not etmekle birlikte Romanlara karşı Selendi, Bursa ve İznik'te sırasıyla 2010 ve 2013 yıllarında gerçekleşen saldırılar gibi saldırıların, ayrımcılığın, stereotiplerin ve önyargıların sürmesinden endişe duymaktadır. Komite kaygılanmaktadır ki: a) Romanlar yoksulluğun etkilerinden muzdaripken aynı zamanda eğitim, barınma ve istihdama erişimde hala sorunlar yaşamaktadır; b) Roman çocukları arasında okula devamlılık ve okuryazarlık oranları düşüktür; c) Romanlar, özellikle de Roman kadınlar orantısız şekilde işsizdir; d) Çoğu Roman hala kimlik kartı sahibi değildir (madde 3 ve 5).

28. Komite, Romanlara yönelik ayrımcılıkla ilgili No. 27(2000) sayılı ve ırk ayrımcılığının cinsiyete ilişkin boyutlarına dair No. 25(2000) sayılı genel tavsiyelerini hatırlatarak taraf Devlet'in aşağıda belirtilen adımları atmasını tavsiye eder:

(a) Romanlara yönelik ırk ayrımcılığı ve önyargılarla kararlılıkla mücadele için çabalarını güçlendirmeli ve Romanların istihdam, eğitim ve barınma gibi birçok alanda karşılaşmaya devam ettikleri zorluklara çözüm aramalıdır;

(b) Roman çocukları arasında okula devamlılığı geliştirmek ve okuryazar olmayan çocukların oranını düşürmek üzere bir sonraki Roman Vatandaşların Toplumsal Entegrasyonu İçin Ulusal Strateji Belgesi bağlamında özel tedbirler ortaya koymalıdır;

(c) Roman kadınların karşılaştığı istihdama dair zorluklara kararlılıkla çözüm aranmalıdır;

(d) Güneydoğu Anadolu Projesi-GAP Eylem Planı dahil olmak üzere böyle entegrasyon tedbirleri tasarlanır ve uygulanırken Roman topluluklarına danışılmaya devam edilmelidir.

(e) Romanların entegrasyonuna ilişkin tüm programlar, stratejiler ve diğer politikalar için yeterli kaynak sağlanmalıdır.

(f) Romanlar kimlik belgelerine sahip olmanın gerekliliği konusunda bilgilendirilmeli ve Romanlara ücretsiz olarak kimlik belgelerinin sağlanmasını hedefleyen Başbakanlık Genelgesi etkili biçimde uygulanmalıdır.

Kürt toplumu

29. Komite, Kürt toplumu mensuplarının işgücü piyasasında ayrımcılığa uğradıkları ve özellikle Kürt kadınları arasında işsizlik oranının oldukça yüksek olduğu konusundaki raporlardan kaygı duymaktadır. Ayrıca terörizmle mücadele bağlamında, anti-terör yasaları ve güvenlik merkezli politikaların Kürt toplumu mensuplarını ırksal fişlemeye (profillemeye) tabi kıldığına dair raporlar da endişe yaratmaktadır. Bu yasalar ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakkının kullanımını sınırlamak üzere kullanılmış ve Kürtlerin usulsüz olarak tutuklanmalarına, gözaltına alınmalarına ve yargılanmalarına yol açmıştır.

Bunun yanı sıra Komite, Kürtlerin büyük bir kesiminin en yoksul ve en ücra illerde çoğunlukla yoksul ekonomik ve sosyal koşullarda yaşadıklarına dair raporları da kaygı verici bulmaktadır. Ayrıca Kürt çocukların anadillerinde eğitim de dahil olmak üzere eğitime sınırlı erişimleri olduğuna dair raporlardan da kaygı duymaktadır (madde 2 ve 5).

30. Komite, taraf Devlet'e tavsiye etmektedir ki: a) Kürt toplumu mensuplarının ekonomik, sosyal ve kültürel haklarına erişimlerinde nüfusun kalan üyeleriyle eşit düzlemde olacakları şekilde, karşılaştıkları eşitsizlikleri ortadan kaldıracak tedbirler izlenmeli ve bu tedbirler güçlendirilmelidir; b) Komite'nin ırk ayrımının cinsiyete ilişkin boyutuyla ilgili No.25 (2000) sayılı genel tavsiyesini akılda tutarak kadınlar da dahil olmak üzere Kürt toplumu mensuplarının işgücü piyasasına erişimlerini destekleyecek özel tedbirler alınmalıdır; c) terörle mücadele yasalarının ırksal profillemeye veya ifade özgürlüğü ya da örgütlenme hakkı gibi Sözleşme ile korunan diğer hakların ihlaline yol açmadığından emin olunmalıdır; d) Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Eylem Planı bağlamında Kürt illeri ve ülkenin kalanı arasındaki eşitsizliklerle mücadele için gösterilen çabalar yoğunlaşmalıdır; e) Kürt çocukların, anadillerinde eğitim görebilmelerini de destekleyecek şekilde, okullara erişimleri geliştirilmelidir.

Azınlık Haklarının korunması

31. Komite, Kürtler, Romanlar, Yezidiler, Caferiler gibi bazı azınlık gruplarına mensup bireylerin ve diğer grupların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından nüfusun kalanıyla eşit düzlemde faydalanamadıklarından endişe duymaktadır. Komite, azınlık çocuklarının kendi anadillerinde derslere erişimlerine olanak tanıyan "Yaşayan Diller ve Lehçeler" seçmeli dersinin kabul edilmesini not etmekle birlikte, bu derslerin tam olarak uygulanmasında devam eden eksikliklere dair raporlardan kaygı duymaktadır. Bu eksiklikler örnek olarak: a) ders kitaplarının tasarımında ilgili dil gruplarının temsilcilerine danışılmaması; b) nitelikli öğretmen eksikliği; c) ders kitapları ve materyalleri için yetersiz kaynak ayrılması; d) azınlık okullarının belirsiz statüleri ve e) azınlık okullarının yetersiz olarak fonlanması gösterilebilir. Komite %10'luk seçim barajının azınlık gruplarının siyasette, özellikle de seçimle göreve gelen yapılarda eşit temsiline engel teşkil etmesinden kaygı duymaktadır (madde 2 ve 5).

32. Her türlü ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılmasına ilişkin uluslararası sözleşmenin özel tedbirlerinin anlamı ve kapsamı üzerine No.32 (2009) sayılı genel tavsiyesinin ışığında Komite taraf Devlet'e azınlık grupların mensuplarının nüfusun kalanıyla eşit düzlemde ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından faydalanabilmeleri adına uygun tedbirleri almasını tavsiye eder. Komite aynı zamanda azınlık çocuklarının okullarda kendi anadillerini kullanmalarının geliştirilmesi için taraf Devlet'in "Yaşayan Diller ve Lehçeler" seçmeli derslerinin tam olarak uygulanması önündeki engeller ele almasını tavsiye eder. Komite buna ek olarak taraf Devlet'in siyasi partiler için hedef konan

%10'luk seçim barajını gözden geçirmek de dahil olmak üzere, etnik grupların kamusal ve siyasal hayatta temsilini iyileştirmek üzere tedbirler almasını tavsiye eder.

Suriyeli ve Iraklı Mülteciler

33. Komite, taraf Devlet'in topraklarında evsahipliği yaptığı çok sayıda Suriyeli ve Iraklı mültecinin insan haklarını korumak adına gösterdiği çabaları not etmektedir. Ancak Komite taraf Devlet'in aldığı tedbirlere rağmen Suriyeli ve Iraklı mültecilerin karşılaştıkları zorluklarla ilgili raporlardan kaygı duymaktadır, örneğin: a) ırk ayrımcılığına maruz kalma riskiyle karşı karşıyadırlar; b) Suriyeli mülteciler yetersiz yaşam koşulları içindedir; c) çalışma izinleri yoktur; d) kamplardaki Suriyeli mülteci kadınlara karşı şiddet uygulandığı ve kadın ticaretine maruz kaldıkları bildirilmektedir; e) bazı Suriyeli mülteci çocukların eğitime erişimleri –anadillerinde eğitim dahil olmak üzere- yetersizdir (madde 5).

34. Komite taraf Devlet'in Suriye ve Iraklı mültecilerin kabul koşullarının iyileştirilmesi amacıyla çabalarını sürdürmesi ve tedbirlerini güçlendirmesini tavsiye etmektedir. Özellikle Komite taraf Devlet'e şunları önermektedir: a) Suriyeli ve Iraklı mültecileri, nefrete tahrik de dahil olmak üzere ırk ayrımcılığından etkin biçimde korumak; b) taraf Devlet tarafından oluşturulan Özel Geçici Program altında mültecilere uygun çalışma izinleri tanımak; c) tüm mülteci çocukların anadillerinde eğitim de dahil olmak üzere eğitime erişimlerini sağlamak üzere çabasını arttırmak; d) kamplardaki mülteci kadınlara yönelik şiddet ve kadın ticaretine karşı mücadeleyi güçlendirmek; e) Yeni "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" nun etkili uygulandığından emin olmak.

Mülteci ve sığınmacıları da içeren göçmenler

35. Taraf Devlet'in Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu adı altında yeni bir kanunu yürürlüğe sokmuş olmasına karşın, Komite göçmenlerin ekonomik ve sosyal koşullarındaki yetersizlikler konusunda endişeler taşımaktadır. Komite aynı zamanda taraf Devlet'in 1951 yılında kabul edilen Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'ye karşı coğrafi çekincesini korumasından, bu durum mülteci haklarının tam korunmasını önlediği için endişe duymaktadır. Ayrıca düzensiz durumdaki göçmenlerin ve sığınmacıların alıkonması ve aynı zamanda geri gönderme merkezlerindeki yetersiz koşullara dair raporlar kaygı yaratmaktadır (madde 5).

36. Komite, göçmenlerin, mülteci ve sığınmacıların ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından yararlanabilmelerini sağlamak üzere taraf Devlet'in uygun adımları atmasını tavsiye eder. Özellikle tavsiye edilen adımlar taraf Devlet'in: a) 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme üzerindeki coğrafi çekincesini kaldırması; b) düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların alıkonmasından kaçınması (alıkonma ancak son çare olarak değerlendirilmelidir); c) geri gönderme merkezlerinin durumunu iyileştirmesi; d) yeni yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun etkili uygulandığından emin olması; e) taraf Devlet topraklarında yaşayan Siyahlar, Afrika menşeli bireyler ve Avrupalı göçmenlerin durumu hakkında bilgi sağlamasıdır.

Ülke içinde Yerinden Edilmiş Kişiler (IDP)

37. Komite, "Van Eylem Projesi" ve "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi" gibi çoğunlukla Kürt toplumundan olan ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin durumuna çare arayan tedbirlerin taraf Devlet tarafından alındığını not etmektedir. Ancak Komite takip eden konularda rapor edilenlerden dolayı endişe duymaktadır: a) IDP'lerin ihtiyaçlarını hedef alacak ulusal bir stratejinin yokluğu; b) 2004 yılında yürürlüğe giren "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansın Hakkında Kanun" un,

uygun koşulları taşıyan bazı IDP'lerin maruz kaldıkları zararlara karşı tazminat alabilmelerini engelleyen sınırlı uygulaması ve sınırlı etkisi; c) IDP'lerin yaşam koşullarının yetersizliği; d) Uygun barınma olanaklarına erişim veya mülklerinin yeniden toparlanmasında yaşadıkları zorluklar; e) IDP çocuklarda okula devamlılığın ve aldıkları eğitimin düşük oranı (madde 5).

38. Komite taraf Devlet'e tavsiye etmektedir ki: a) "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun"un uygulamasındaki eksiklikler ortadan kaldırılarak uygun şartları taşıyan IDP'lerin maruz kaldıkları zararlar için tazminat alabilmelerini sağlayacak etkili tedbirler alınmalıdır; b) IDP'lerin içinde buldukları sosyo-ekonomik koşullar kararlılıkla ele alınmalıdır; c) IDP'lere uygun olduğu şekilde yeterli barınma temin edilmeli ve geri dönen IDP'lerin mülklerini yeniden toparlamaları sağlanmalı; d) IDP çocukların eğitime erişimlerinin artırılması ve okula devamsızlıklarının azaltılması için tedbirler alınmalıdır.

İrk ayrımcılığı şikayetleri ve yasal çözümler

39. Komite eğitim ve istihdam gibi hayatın çeşitli alanlarında ırk ayrımcılığına dair yerel mahkemelere ve diğer yapılara taşınan vaka sayısındaki azlıktan endişe duymaktadır. Aynı zamanda yasal çözümlere dair mağdurlara bilgi sunulmamasından da kaygılanmaktadır (madde 2 ve 6).

40. Komite taraf Devlet'in ırk ayrımcılığı eylemlerinin mağduru olan bireylerin herhangi bir engelle karşılaşmadan iddialarını sunabilmelerini sağlamasını tavsiye eder. Taraf Devlet yasal mevzuatının mağdurlara sunulacak çözümlere dair hükümleri de içerecek şekilde etkin olarak uygulanmasını sağlamalıdır.

D. Diğer tavsiyeler

Diğer belgelerin imzalanması

41. Komite tüm insan haklarının bölünemez doğasını akılda tutarak taraf Devlet'i henüz tarafı olmadığı uluslararası insan hakları belgelerini, özellikle de 2011 yılında kabul edilen Uluslararası Çalışma Örgütü Ev İşçileri Sözleşmesi (no.189) gibi direk olarak ırk ayrımcılığıyla ilişkilenenleri onaylamayı düşünmeye teşvik eder.

Durban Bildirgesi ve Eylem Programının takibi

42. Durban Değerlendirme Konferansı'nı takiben hazırlanan No.33 (2009) sayılı genel tavsiyesi ışığında Komite, taraf Devlet'in Eylül 2001'de Irkçılık, Irk Ayrımcılığı, Yabancı Düşmanlığı ve İlgili Hoşgörüsüzlüğe Karşı Dünya Konferansı'nda kabul edilen Durban Bildirgesi ve Eylem Programı'nı yürürlüğe koymasını tavsiye etmektedir. Komite taraf Devlet'in Sözleşme'yi yerel yasal düzenine uygularken Nisan 2009'da Cenevre'de düzenlenen Durban Değerlendirme Konferansı'nın sonuç belgesini de dikkate almasını önermektedir. Komite taraf Devlet'ten bir sonraki periyodik raporuna ulusal düzeyde Durban Bildirgesi ve Eylem Programı'nı uygulamak üzere hangi eylem planlarını yürürlüğe koyacağı ve diğer tedbirleri alacağı yönünde spesifik bilgi eklemesini talep etmektedir.

Afrika menşeli insanlar uluslararası onaylı

43. 2015-2024 yılları arasında Afrika menşeli insanlar uluslararası onaylı olarak ilan eden Genel Kurul'un 68/237 sayılı kararı ve Onaylı'nın uygulanması için etkinlikler programı üzerine 69/16 sayılı kararı uyarınca Komite taraf Devlet'in uygun bir tedbirler ve politikalar programı hazırlaması ve uygulamasını tavsiye

etmektedir. Komite aynı zamanda taraf Devlet'ten bir sonraki raporunda Komite'nin Afrika menşeli insanlara yönelik ırk ayrımcılığı üzerine No.34 (2011) sayılı genel tavsiyesini de dikkate alarak, bu çerçevede alınan somut tedbirlere dair kesin bilgi sağlamasını talep etmektedir.

Sivil toplumla diyalog

44. Komite taraf Devlet'e bir sonraki periyodik raporunu hazırlarken, insan haklarının korunması ve özellikle de ırk ayrımcılığıyla mücadele alanlarında çalışan sivil toplum örgütlerine danışmasını ve bu örgütlerle diyalogunu genişletmesini tavsiye etmektedir.

Sözleşme'nin 8. Maddesi 6. Paragrafında değişiklik

45. Komite taraf Devlet'in, 15 Ocak 1992'de Sözleşme'ye Taraf Devletler'in 14. Toplantısında kabul edilen ve 16 Aralık 1992'de Genel Kurul'un 47/111 sayılı kararıyla da onaylanarak Sözleşme'nin 8. Madde 6. Paragrafına getirilen değişikliği onaylamasını tavsiye etmektedir.

14. Madde'ye dair beyanat

46. Komite taraf Devlet'i Sözleşme'nin 14. Maddesi altında yer alan ve Komite'nin bireysel iletişimi kabul edecek ve değerlendirecek yetkisi olduğunu tanıyan seçimli beyanatı yapması konusunda cesaretlendirmektedir.

Ortak temel belge

47. Komite taraf Devlet'in tarihi 1998'e kadar uzanan temel belgesini uluslararası insan hakları sözleşmeleri, özellikle de Haziran 2006'da insan hakları sözleşme organlarının 5. komitelerarası toplantısında (HRI/GEN/2/Rev.6, chap.I) kabul edilen ortak temel belge altındaki birleştirilmiş raporlama rehber ilkelerine uygun olarak güncelleştirmesini teşvik etmektedir. Genel Kurul'un 68/268 sayılı kararı ışığında Komite, taraf Devlet'in ortak temel belgesinde 42,400'lük kelime sınırını uygulamasını talep etmektedir.

Sonuç gözlemlerin takibi

48. Komite, Sözleşme'nin 9. Maddesi'nin 1. Paragrafı ve değiştirilmiş usul kuralları Kural 65 ile uyumlu olarak, taraf Devlet'in bu sonuç gözlemlerinin kabulünden sonraki bir yıl içerisinde yukarıda geçen 10, 20, 34 ve 45 numaralı paragraflarda yer alan tavsiyeleri ne şekilde takip ettiğine dair bilgi sunmasını talep etmektedir.

Özellikle önemli olan tavsiyeler

49. Komite aynı zamanda, yukarıda yer alan 24, 28, 30 ve 32 numaralı paragraflarda geçen tavsiyelerin özel önemine taraf Devlet'in dikkatini çekmek istemektedir ve taraf Devlet'ten bir sonraki periyodik raporunda bunları uygulamak üzere aldığı spesifik tedbirlere dair detaylı bilgi sağlamasını talep etmektedir.

Yaygınlaştırma

50. Komite taraf Devlet'in periyodik raporlarının teslim edilir edilmez genel kamuoyunun erişimine açılmasını ve Komite'nin bu raporlara dair sonuç gözlemlerinin de benzer şekilde ülkenin resmi ve diğer yaygın olarak kullanılan dillerinde uygun olan şekilde yaygınlaştırılmasını tavsiye eder.

Bir sonraki raporun hazırlanması

51. Komite taraf Devlet'in 7.'den 9.'ya kadar olan periyodik raporlarını tek bir belge olarak ve Komite'nin yetmiş birinci oturumunda (CERD/C/2007/1) kabul edilen raporlama rehber ilkelerini dikkate alarak, aynı zamanda da mevcut sonuç gözlemlerinde ortaya konan tüm noktalara değinerek 15 Ekim 2019'da teslim etmesini tavsiye etmektedir. Komite Genel Kurul kararı 68/268 ışığında, taraf Devlet'in periyodik raporlarında 21,200'lük kelime sınırını uygulamasını talep etmektedir.